www.sgbauonline.com

AU–2320

M.A. (Part—I) (Semester—II) Examination

SANSKRIT

Paper—7

(Indian Philosophy)

समयः — होरात्रयम्] [पूर्णाङ्कः — 80

सूचना :—स्वीकृत माध्यमेन उत्तराणि लिखितव्यानि।

1. (अ) वाक्यद्वयानां विवरणं कुरुत :— 10

(i) रामादयास्तु शमदमोपरति तितिक्षासमाधान श्रद्धाख्याः।

(ii) 'विषयो जीवब्रह्मैक्यं शुद्धचैतन्यं प्रमेयं तत्रैव वेदान्तानां तात्पर्यात्।'

(iii) अपसर्पभूतेरजौ सर्पारोपवद्वस्तुन्यवस्त्वारोपोऽध्यारोपः।

(iv) अपवादो नाम रज्जुविवर्तस्य सर्पस्य रज्जुमात्रत्ववस्तु-
विवर्तस्यावस्तुनोऽज्ञानादेः प्रपञ्चस्य वस्तुमात्रत्वम्।

(ब) केषाञ्चित् द्वयानामनुसृत्य टिप्पणीं लिखत :— 6

(i) साधनचतुष्टयः।

(ii) अनुबन्धः।

(iii) नित्यानित्यवस्तु विवेकः।

(iv) विकार-विवर्तौ।

2. (अ) वाक्यद्वयानां विवरणं कुरुत :— 10

(i) इदं 'तत्वमसि' वाक्यं सम्बन्धत्रयेणाखण्डार्थबोधकं भवति।

(ii) अत्र 'गङ्गायांघोषः प्रतिवसति।' इतिवाक्यवज्जल्लक्षणापि न संगच्छते।

(iii) अथ जीवन्मुक्तलक्षणमुच्यते।

(iv) तदानीममानित्वादीनि ज्ञानसाधान्य द्वेष्टृत्वादयः सदगुणाश्च्यालंकारवदनुवर्तन्ते।

www.sgbauonline.com

(ब) केषामपि द्वयानामनुसृत्य टिप्पणीं लिखत :- 6

(i) विशेषण विशेष्यभाव

(ii) जहदजहल्लक्षणा

(iii) संचितकर्म।

(iv) इच्छानिच्छा परेच्छा: प्रारब्ध।

3. (अ) कस्यापि एकस्य सविस्तरम् उत्तरं लिखत :— 10

(i) वेदप्रतिपाद्यः प्रयोजनवदर्थो धर्मः स्पष्टीकुरुत।

(ii) 'भावना नाम भवितुर्भवनानुकूलो भावयितुर्व्यापारविशेषः' विवरणं कुरुत।

(ब) केषामपि द्वयानामनुसृत्य टिप्पणीं लिखत :— 6

(i) स्वाध्यायोऽध्येतव्यः।

(ii) जिज्ञासा।

(iii) शाब्दीभावना।

(iv) आर्थीभावना।

4. (अ) कस्यापि एकस्य सविस्तरम् उत्तरं लिखत :— 10

(i) 'विधिश्चतुर्विधः' स्पष्टीकुरुत।

(ii) प्राशस्त्यनिन्दान्यतरपरं वाक्यमर्थवादः। स्पष्टीकुरुत।

(ब) केषाञ्चिदपि द्वयानामनुसृत्य टिप्पणीं लिखत :— 6

(i) परिसंख्याविधिः।

(ii) श्रुतिप्रमाणम्।

(iii) अर्थवादस्य भेदः

(iv) नियमविधिः।

5. केषाञ्चित् षोडष (16) प्रश्नानां उत्तराणि दातव्यानि :— 16

(1) वेदनिन्दकाः मन्यन्ते।

(1) आस्तिकाः (2) धार्मिकाः (3) नास्तिकाः

(2) चार्वाकदर्शनं कीदृशं दर्शनं मन्यते।

(1) नास्तिकदर्शनम् (2) न्यायदर्शनम् (3) आस्तिकदर्शनम्

www.sgbauonline.com

www.sgbauonline.com

(3) चार्वाकदर्शनानुसारेण :

(1) ब्रह्मैवात्मा (2) शरीरैवात्मा (3) मनैवात्मा

(4) चार्वाकमतानुसारेण मुक्तिः नाम किम् ?

(1) जीवब्रह्मैक्यम् (2) मरणम् (3) वासनाविलयम्

(5) चार्वाकदर्शनस्य प्राचीनतमं नाम किम् अस्ति ?

(1) लोकायतक (2) जनायत (3) भावायत

(6) 'यावज्जीवेत् सुखं जीवेद् ऋणं कृत्वा घृतं पिबेत् — इति केषां वचनम् ?

(1) बौद्धानाम् (2) वैशेषिकानाम् (3) चार्वाकानाम्

(7) बौद्धधर्मस्य द्वादश अङ्गानि कथन्त्ये।

(1) नादचक्रम् (2) भवचक्रम् (3) भावचक्रम्

(8) जैनानां सिद्धान्तः अस्ति —

(1) चेतना लक्षणोजीवः (2) चेतना लक्षणो आत्मा (3) चेतना लक्षणो पुरुषः

(9) नयसिद्धान्तः केन दर्शनेन प्रतिपादितः ?

(1) चार्वाकदर्शनेन (2) जैनदर्शनेन (3) बौद्धदर्शनेन

(10) बुद्धः _______ आसीत्।

(1) ईश्वरवादी (2) अनीश्वरवादी (3) भौतिकवादी

(11) चार्वाकशब्दस्योत्पत्तिः _____ धातुना जाता।

(1) चर्व (2) चर्वणा (3) चर्

(12) जैनमतानुसारेण चेतनायाः स्वरूपं कथमस्ति ?

(1) विद्यादर्शनात्मकम् (2) ज्ञानदर्शनात्मकम् (3) बुद्धिदर्शनात्मकम्।

(13) वेदनिंदकाः —

(1) आस्तिकाः (2) नास्तिकाः (3) सांप्रदायिकाः

(14) जैनदर्शनमस्ति —

(1) नास्तिकदर्शनम् (2) आस्तिकदर्शनम् (3) तत्त्वदर्शनम्

www.sgbauonline.com

www.sgbauonline.com

(15) बौद्धधर्मस्य आधारशिला अस्ति –

(1) प्रतीत्यसमुत्पाद सिद्धान्त (2) नयसिद्धान्त (3) भौतिकवादसिद्धान्त

(16) यः जानाति यः पश्यति सर्वज्ञः। इति कस्य दर्शनस्य सिद्धांत।

(1) बौद्धदर्शनस्य (2) जैनदर्शनस्य (3) चार्वाक दर्शनस्य

(17) 'पुद्गल्' एषा संज्ञा कस्मिन् दर्शने महत्त्वपूर्णा ?

(1) बौद्धदर्शने (2) जैनदर्शने (3) न्यायदर्शने

(18) 'स्वभाव एव जगतः कारणम्' इति केषां मतम् ?

(1) बौद्धानाम् (2) चार्वाकानाम् (3) जैनानाम्

(19) न परमेश्वरोऽपि कश्चिद' इति कस्य दर्शनस्य मतः ?

(1) जैनदर्शनस्य (2) चार्वाकदर्शनस्य (3) बौद्धदर्शनस्य

(20) जैनदर्शनानुसारं मुमुक्षोः कृते कति तत्त्वानां ज्ञानमावश्यकम्।

(1) सप्त (2) अष्ट (3) पञ्च

www.sgbauonline.com